

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แบ่งแนวทางการศึกษาวิจัยเป็น 2 แนวทางคือ

1) การวิจัยจากเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมแนวทาง ความคิด ทฤษฎี ข้อมูล ต่างๆ จากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารและสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการ การแก้ปัญหาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจต่างๆภายในชุมชน

2) การวิจัยภาคสนาม มีการใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม จะทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง รวมทั้งใช้การสังเกตการณ์ภาคสนาม เพื่อศึกษา พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมประกอบในการศึกษาวิจัย

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ชุมชนชาวปกากะญอ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากว่าชุมชนชาวปกากะญอเป็นชุมชนที่เข้มแข็งมีวิธีการจัดการด้วยองค์กรชุมชนตนเองที่สามารถรับมือกับปัญหาวิกฤติที่ผ่านมา และสามารถสร้างธุรกิจภายในชุมชน ต่างๆมากมาย

เนื่องจาก การวิจัยในประเด็นนี้ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์จริงของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และมีปฏิบัติการแก้ไขปัญหาวิกฤติที่เกิดขึ้นด้วยวิธีต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการปรับตัวให้เกิดการผลิตที่สามารถทำให้ชุมชนอยู่รอดในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเกษตรแบบผสมผสาน และในรูปแบบของการเพิ่มมูลค่าของการผลิตด้วยการแปรรูปและด้วยการจัดการธุรกิจชุมชนประสบการณ์จริงดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่กว้างขวางในหลายชุมชนดังนั้นจึงไม่สามารถใช้แนวทางการวิจัยแบบเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาแบบที่ใช้ในการวิจัยโดยทั่วไปเพื่อจะได้เป็นตัวแทนของประชากร โดยส่วนรวมได้

ในเงื่อนไขดังกล่าว งานวิจัยในประเด็นนี้จึงใช้วิธีการเลือกสรรชุมชนตัวอย่างที่มีลักษณะที่เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง นั้นได้แก่ ชุมชนชาวปกาเกอะญอ โดยไม่มีเจตนาให้ชุมชนที่ศึกษาเป็นตัวแทนของชุมชนทั่วไปแต่อย่างใด ตรงกันข้ามมีเจตนาที่จะสร้างองค์ความรู้ที่เป็นความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาและกระบวนการที่ทำให้ชุมชนหนึ่งมีองค์กรที่เข้มแข็งมีการปฏิบัติการเพื่อการปรับตัวทางการผลิตมีการเชื่อมโยงประเด็นการปรับตัวหลายๆด้านเข้าหากัน จนเกิดเป็นแนวทางที่ชุมชนสามารถเผชิญกับวิกฤติได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งพัฒนาการ และกระบวนการดังกล่าวจะมีความสลับซับซ้อน และมีพลวัตภายใต้เงื่อนไขที่หลากหลายจนไม่สามารถยกระดับองค์ความรู้เพื่ออธิบายชุมชนอื่นๆโดยทั่วไปได้ แต่กระนั้นก็ตาม หากเรามีความเข้าใจปรากฏการณ์จริงจากกรณีศึกษา 1 กรณีศึกษาอย่างแท้จริงแล้วความเข้าใจนี้ จะสามารถกำหนดเป็นแนวทาง ที่ชุมชนอื่นที่มีเงื่อนไขบางอย่าง ใกล้เคียงกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา สามารถนำไปเป็นข้อมูลชุดหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เพื่อเกิดการปรับตัวให้เป็นชุมชนเข้มแข็งให้มีการปรับตัวทาง เศรษฐกิจชุมชน และให้มีการเผชิญกับวิกฤติ ที่ดีขึ้นภายใต้เงื่อนไขเฉพาะตัวของชุมชนนั้นๆได้

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางชุมชนปรับตัวเมื่อเผชิญภาวะวิกฤติทางสังคม โดยมุ่งประเด็นที่องค์กรชุมชนใช้ธุรกิจชุมชนเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา และเน้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการฟื้นฟูวิกฤตทางสังคมของชุมชนชาวปกาเกอะญอ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านอังก้าน้อย ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ชุมชนบ้านหนองหล่ม และชุมชนบ้านผาหมอน แต่ในที่นี้จะทำการศึกษาจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ชุมชนบ้านหนองหล่ม และชุมชนบ้านผาหมอนซึ่งเป็นประชากรที่อยู่ในวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี ผู้วิจัยจึงได้ใช้การเลือกตัวอย่างโดยมีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจง ชุมชนละ 5 คน และ กลุ่มชาวบ้าน โดยการสนทนากลุ่ม(Focus groups) ชุมชนละ 5 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยมีการสัมภาษณ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องถึงการดำเนินการจัดการต่าง ๆ การรับมือกับปัญหาจากวิกฤตสังคม และวิธีการฟื้นฟูด้วยองค์กรชุมชนและธุรกิจชุมชน โดยต้องการเรียนรู้ประสบการณ์จริงของชุมชน โดยแบ่งวิธีการออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 (จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ข้อมูลทั่วไป สอบถามเกี่ยวกับ

ข้อมูลทั่วไป ของ ชุมชนชาวปกากะญอ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่ ลักษณะที่ตั้งอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ โครงสร้างประชากร ประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวปกากะญอ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งลักษณะทางการเมือง และการปกครองท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยพื้นที่ดังกล่าว

ส่วนที่ 2 (จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เป็นส่วนข้อคำถามที่จะนำมาอธิบายผลการศึกษาวิจัยในการวิจัย
คือ

ประเด็นที่ 1: ประเด็นที่เกี่ยวกับบริหาร การจัดการและ การจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชนชาวปกากะญอ ซึ่งจะเป็นการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการ จัดกิจกรรมต่างๆว่ามีกิจกรรมใดบ้าง มีลักษณะเป็นเช่นไร โดยใช้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีการแบ่ง เป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรม
- 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรม

ประเด็นที่ 2: ประเด็นการศึกษานี้จะเกี่ยวกับ เมื่อเกิดสภาวะวิกฤติทางสังคม และ สภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจต่างๆที่ผ่านมา ภายหลังจากมี การดำเนินกิจกรรมต่างๆตามนโยบายของผู้นำชุมชน ภายในองค์กรชุมชน ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 3 (จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) วิเคราะห์เงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนชาวปกากะญอเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง